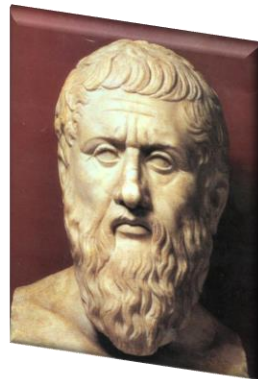

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου

Πλάτων, Νόμοι 881b-e (διασκευή)

Οι *Νόμοι* είναι το μεγαλύτερο σε έκταση και το πιο αξιόλογο έργο της γεροντικής ηλικίας του Πλάτωνα. Περιέχει εκτός από τις πολιτικές, παιδαγωγικές και ηθικές ιδέες του και συγκεκριμένες ρυθμιστικές διατάξεις που κατά τον φιλόσοφο πρέπει να διέπουν τη ζωή των πολιτών. Στις ποικίλες διατάξεις που ορίζουν την επιθυμητή συμπεριφορά των χρηστών πολιτών – αλλά και αυστηρές ποινές για τους παραβάτες– υπάρχει πρόβλεψη και για όσους δε σέβονται τους γονείς ή τους παππούδες τους.

Ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἔχέτω, μὴ βοηθῶν δέ, ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω. Ἐὰν δὲ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἅστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. Ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος τῷ τοιούτῳ συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκὼν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ὅς ἂν τολμήσῃ τύπτειν πατέρα ἢ μητέρα
Ὅποιος τυχόν τολμήσῃ να χτυπήσῃ τον πατέρα ἢ τη μητέρα

ἢ πατέρας ἢ μητέρας τούτων,
ἢ τους πατέρες ἢ τις μητέρες αὐτῶν,

πρῶτον μὲν βοηθεῖτω ὁ προστυγχάνων,
πρώτα πρώτα να σπεύσῃ σε βοήθεια ὁ πρῶτος τυχόν,

καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος βοηθῶν καλείσθω εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων,
καὶ ὁ μέτοικος ἢ ὁ ξένος ἀν βοηθήσῃ, να καλεῖται σε τιμητικὴ θέσῃ στους ἀγῶνες,

μὴ βοηθήσας δὲ φευγέτω ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας·
ἀν ὅμως δε βοηθήσῃ να ἀπελαύνεται γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν χώρα·

ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἐχέτω ἔπαινον,
καὶ ὁποῖος δὲν εἶναι μέτοικος ἀν μὲν βοηθήσῃ, να ἐπαινεῖται,

μὴ βοηθῶν δέ, ψόγον·
ἀν, ὅμως, δε βοηθήσῃ, να ψέγεται.

δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν γιγνέσθω ἐλεύθερος,
καὶ ὁ δούλος ἀν βοηθήσῃ, να γίνῃ ἐλεύθερος,

μὴ βοηθήσας δὲ τυπτέσθω ἑκατὸν πληγὰς τῇ μαστίγι.
ἀν, ὅμως, δε βοηθήσῃ, να δέρνεται με ἑκατὸ χτυπήματα με τὸ μαστίγιο.

Ἐὰν δὲ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων,
Κι ἀν κάποιος καταδικαστεῖ γιὰ βιαιοπραγία ἀπέναντι στους γονεῖς του,

πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν
ἀρχικὰ μὲν να ἐξοριστεῖ γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν πόλιν στὴν υπόλοιπη χώρα

καὶ εἰργέσθω πάντων ἱερῶν,
καὶ να ἀποκλείεται ἀπὸ ὅλες τις ἱερὲς τελετές,

κατελθὼν δὲ ζημιούσθω θανάτῳ.
ἀν ὅμως ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐξορία να τιμωρεῖται με θάνατο.

Ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος συμφάγῃ τῷ τοιούτῳ ἢ συμπίῃ
Κι ἀν κάποιος ἐλεύθερος φάῃ μαζί του με τὸν τέτοιου εἶδους ἄνθρωπο ἢ πει μαζί του

ἢ κοινωνήσῃ τινὰ ἄλλην τοιαύτην κοινωνίαν
ἢ συμμετάσχει σε κάποια ἄλλη τέτοιου εἶδους συμμετοχή

ἢ καὶ μόνον προσάπτηται ἐκὼν ἐντυγχάνων που,
ἢ καὶ μόνον ἐρθῇ σε ἐπαφὴ μαζί του με τὴ θέληση του ὅταν τὸν συναντήσῃ κάποιου,

μήτε ἔλθῃ εἰς μηδὲν ἱερὸν, μήτ' εἰς ἀγορὰν
οὔτε να ἐρθῇ σε κανένα ἱερὸ, οὔτε στὴν ἀγορά

μήτ' εἰς πόλιν ὅλως ἢ πρότερον καθήρηται.
οὔτε στὴν πόλιν γενικά παρὰ μόνον ἀφοῦ πρωτύτερα ἔχει ἐξαγνιστεῖ.

Ερμηνευτικά σχόλια

προεδρία: Το δικαίωμα να καταλαμβάνει κανείς την πρώτη σειρά καθισμάτων, ακριβώς μπροστά στην ορχήστρα, στις δραματικές παραστάσεις του αρχαίου θεάτρου. Το προνόμιο αυτό απολάμβαναν στην αρχαία Αθήνα οι ιερείς, οι ανώτατοι άρχοντες, εξέχοντες πολίτες, οι απόγονοι όσων είχαν πέσει στο πεδίο της μάχης υπερασπιζόμενοι την πόλη και μέλη αντιπροσωπειών ή πρεσβευτές άλλων πόλεων σε ένδειξη τιμής.

ἀειφυγίαν ἔκ τῆς χώρας φευγέτω: Ισόβια εξορία με δήμευση της περιουσίας, που επιβαλλόταν στην αρχαιότητα σε αυτούς που καταδικάζονταν για φόνους και άλλα βαριά εγκλήματα. Εκείνοι που πρόβλεπαν ότι θα καταδικαστούν σ' αυτή την ποινή συνήθως έφευγαν μόνοι τους πριν από τη δίκη.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Πώς επαληθεύεται από όσα διαβάσατε η ιδιαίτερη σημασία που απέδιδε ο Πλάτων στον σεβασμό προς τους μεγαλύτερους;
2. Από τις ποινές που προβλέπει ο νόμος που διαβάσατε ποια σας φαίνεται πιο αυστηρή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Από το κείμενο που μελετήσατε διαφαίνεται διαφοροποίηση στον τρόπο που ο Πλάτων αντιμετωπίζει διάφορες κοινωνικές ομάδες σε σχέση με την τήρηση της υποχρέωσης να σέβονται τους μεγαλύτερους και να τους βοηθούν, όταν κακοποιούνται. Να καταγράψετε τις ομάδες αυτές και την αντιμετώπισή τους και, αξιοποιώντας τις γενικότερες γνώσεις σας για την αρχαιότητα, να προσπαθήσετε να την αιτιολογήσετε.

Γ. Α) Προστακτική ενεστώτα και αορίστου βαρύτονων ρημάτων Ε.Φ.

Κλίση προστακτική ενεστώτα και αορίστου:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
λϋ-ε	λϋ-σον
λυ-έτω	λυ-σάτω
λύ-ετε	λύ-σατε
λυ-όντων/ λυ-έτωσαν	λυ-σάντων/ λυ-σάτωσαν

Η προστακτική είναι
η πιο μικρή έγκλιση!
Πάρε την με καλό
μάτι! 😊

Β) Σημασίες και χρήσεις της προστακτικής

Η προστακτική συναντάται κατά κύριο λόγο στις κύριες προτάσεις και δηλώνει:

- **Προσταγή ή Προτροπή**

π.χ. Γνώθι σαυτόν

Ἴθι δὴ (= εμπρός λοιπόν) νῦν εἶπε τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιήσει.

- **απαγόρευση ή αποτροπή (συνήθως πριν υπάρχουν τα μόρια: ἄγε, ἴθι, φέρε)**

π.χ. Πρὸς θεῶν, μὴ λύετε τὰς σπονδὰς (= Στο όνομα των θεών, μην παραβαίνετε τους όρους της ανακωχής).

- **Συγκατάθεση ή παραχώρηση**

π.χ. Οἱ δ' οὖν γελώντων (= Αυτοί ας γελούν).

- **Ευχή ή κατάρα**

π.χ. Ὑγίαινε. Ἐρρέτω (= στα κομμάτια!).

- **Συμβουλή**

π.χ. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα.

- **Δέηση ή παράκληση**

π.χ. Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.